

ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ...*

«Ἡ εὐθύνη μιᾶς ὑπευθύνου ἀδελφῆς», λέγει τὸ βιβλίο, «δὲν περιορίζεται βεβαίως στὸ νὰ ἐφαρμόζετε ἐσεῖς μόνον τὰ ὀρθά, ἀλλὰ πρέπει νὰ φροντίζετε ὥστε καὶ ἄλλοι οἱ ἄλλοι νὰ κάνουν τὸ ἴδιο: νὰ φροντίζετε ὥστε κανέναν εἴτε θεληματικά εἴτε ἀπὸ ἄγνοια νὰ μὴν παρεμποδίσῃ ἢ σταματᾷ τὴν ἐφαρμογὴ τους». Μ' αὐτὲς τὶς λέξεις ἔχετε μιὰ σωστὴ περιγραφή τῆς ὑπευθύνου ἀδελφῆς μιᾶς τέτοιας μονάδος, ἢ ὁποῖα, γιὰ νὰ ἀποδώσῃ ἱκανοποιητικά, πρέπει νὰ ἐργάζεται ἢ ἴδια ὡς ἀδελφή. Ἐξ ἄλλου, οἱ Σ η μ ε ι ὡ σ ε ι ς δὲν ἀπαλλάσσουν τὴν ὑπεύθυνον ἀπὸ τὴν εὐθύνη γιὰ κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ συμβῆ κατὰ τὴν ἀπουσία της. Ἡ ἀδελφή καλεῖται νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψῃ της τὴν ἀπλή ἐρώτηση: «Ὅχι πῶς μπορῶ πάντοτε νὰ κάμω ἐγὼ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα σωστά, ἀλλὰ τί μπορῶ νὰ κάμω ὥστε νὰ γίνεταί αὐτὸ πάντοτε σωστά;» Καὶ ἂν κάτι γίνῃ κατὰ τὴν ἀπουσία της ἀντικανονικά, τῆς δίδεται ἢ συστάσις ὄχι νὰ μὴν ἀπουσιάζῃ ἀλλὰ νὰ φροντίσῃ ὥστε νὰ μὴ συμβαίνουν ἄτοπα λόγῳ τῆς ἀπουσίας της.

Αὐτὲς οἱ ἀπλὲς συστάσεις δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ διατυπωθοῦν καλύτερα.

Σὲ ἓνα νοσοκομεῖο προῶρων εἶναι εὐκολο νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς ἐὰν ἐφαρμόζονται. Τὸ νεώτερο σὲ ἡλικία προσωπικὸ διαπνέεται ἐκ παραδόσεως ἀπὸ μιὰ ὑπερφάνεια γιὰ τὸ νοσοκομεῖο του καὶ ἀφοσίωση σ' αὐτὸ, καὶ ὅταν τοὺς ἀνατεθῇ μιὰ εὐθύνη προσπαθοῦν νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἐργασία τους ὅπως πιστεύουν πῶς θὰ ἤθελαν οἱ ἀνώτεροί τους. Καθὼς ἀνεβαίνομε στὴν κλίμακα τῆς ἱεραρχίας εἶναι καλὸ νὰ ἔχωμε πάντοτε ὑπ' ὄψῃ μας ὅτι κανένας ἀπὸ μᾶς δὲν εἶναι ἀναντικατάστατος —καὶ ἡ Φλόρενς Νάιτινγκέιλ, ἀναφερομένη σ' ἐκεῖνες τὶς βαθμοφόρους ποὺ ὑ-

περηφανεύονται νὰ πιστεύουν ὅτι «ἡ ἔλθεισις τους θὰ εἶναι πολὺ αἰσθητὴ, ὅτι κανεὶς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ συνεχίσῃ τὴν τακτικὴ τους», ὑποβάλλει τὴν ἰδέα ὅτι στὴν πραγματικότητα ἡ ὑπερηφάνεια αὐτῆ συχνὰ μαρτυρεῖ τὸ ἐνδιαφέρον «γιὰ τὴν συνέχισις τῆς ἐφαρμογῆς ἐνὸς συστήματος».

Ἐποῦ ἔπεισε τοὺς ἀναγνώστες της ὅτι «μιὰ ἀδελφὴ πρέπει νὰ εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἄσσανσέρ ἢ μιὰ σκούπα», λέγει: «Παρατηρήσετε μιὰ καλὴ νταντὰ τοῦ παλιοῦ καιροῦ μὲ τὸ μωρό· εἶναι τελείως πεπεισμένη ὄχι μόνον ὅτι καταλαβαίνει τὸ κάθε τι ποὺ τῆς λέει τὸ μωρό, ἀλλὰ ὅτι καὶ αὐτὸ καταλαβαίνει κάθε τι ποὺ τοῦ λέει αὐτὴ». Περίεργο, συμφωνῶ —κάτι ποὺ εὐκολα θὰ τὸ κοροϊδέψῃ ὁ κακῶς διακείμενος, ἀλλὰ κι αὐτὸς ἀκόμη δὲν θὰ γελάσῃ ὅταν προσέξῃ τὰ παρακάτω λόγια τοῦ βιβλίου: «...κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο μιὰ ἀδελφὴ πρέπει νὰ ἐννοῆ κάθε ἀλλαγὴ στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρρώστου της, κάθε ἀλλαγὴ στὴ στάση του, κάθε ἀλλαγὴ στὴ φωνὴ του». Πόσο ἀπόλυτα σωστά εἶναι αὐτὰ τὰ λόγια! Καὶ πῶς ἀλλιῶς μπορεῖ μιὰ μαῖα, ἢ ἀκόμη κι ἓνας γιατρός, νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ κατορθώσῃ νὰ περιποιηθῇ μὲ κάποια ἐπιτυχία τὸ νεογέννητο βρέφος;

Ἄλλὰ, γενικῶς, πρέπει νὰ νιώθωμε ταπεινοφροσύνη ἔχοντας στὸ νοῦ μας πῶς οἱ γνώσεις μας εἶναι περιορισμένες καὶ ὅτι ὑποκείμεθα σὲ λάθη, εἰδικότερα κατὰ τὴ νοσηλεία νεογεννητῶν. Ὑπάρχει ἀκόμη μεγάλο μέρος ἀλήθειας στὴν διαβεβαίωση τῆς Νάιτινγκέιλ, ὅτι «ἡ ἱατρικὴ εἶναι ἢ χειρουργικὴ τῶν λειτουργιῶν, ὅπως ἢ καθ'αυτὸ χειρουργικὴ εἶναι ἢ χειρουργικὴ τῶν μελῶν καὶ τῶν ὀργάνων... οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἄλλη μποροῦν νὰ θεραπεύσουν, ἢ φύσις μόνον θεραπεύει».

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία γιὰ τὴν αἰώνια

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο καὶ τέλος.

ἀλήθεια ἐνὸς ἄλλου πράγματος πὺ βεβαιώνει ἡ Φλόρενς Νάϊτινγκέιλ. Λέγει: «Ἐκεῖνο πὺ πρέπει νὰ κάμη ἡ νοσηλεία, εἶναι νὰ κάνη τὴν κατάσταση τοῦ ἄρρωστου τόσο καλή, ὥστε νὰ μπορέση ἡ φύσις νὰ ἐνεργήση ἐδνοϊκῶς».

Τὸ πόσον ἀπαραίτητο εἶναι νὰ δώσωμε σημασία καὶ νὰ δεῖξωμε σεβασμὸ στὴν τόσο βασικὴ σπουδαιότητα τῶν ἐπανορθωτικῶν δυνάμεων τῆς φύσεως εἰς τὸ νεογέννητο, ἐτονίσθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν καθηγητὴ Clement Smith τῆς Βοστώνης. Ὁ καθηγητὴς Smith, γράφοντας σὲ σχετικῶς πρόσφατη ἐποχὴ, τὸ 1951, εἶπε:

«...Πρέπει κανεῖς νὰ πλησιάση τοὺς νεογεννήτους πελάτας τοῦ ἀπαλά, προσεκτικὰ καὶ πρὸ παντὸς κατ' ἐπανάληψιν— πάντοτε ὅμως σκεπτόμενος μήπως αὐτὸ πὺ παρατηρεῖ μπορεῖ νὰ εἶναι ἐντὸς τῶν φυσιολογικῶν ὁρίων γι' αὐτὸν. Ἐὰν ἐρωτήσωμε τὸν ἑαυτὸ μας, πρῶτον: Μήπως μπορεῖ αὐτὸ πὺ βλέπω νὰ εἶναι κανονικὸ φαινόμενο γιὰ ἕνα νεογέννητο; καὶ δεύτερον: Μπορῶ νὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶμαι εἰς θέσιν νὰ διορθῶσω αὐτὸ πὺ συμβαίνει καλύτερα ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ βρέφος ἐὰν ἀφεθῆ μόνον του; τότε μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι κρατοῦμε τὴν καλύτερη στάση ἀπέναντι στοῦ νεογέννητου».

Πολὺ ὀλίγη διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀπόψεων τῆς Μίς Νάϊτινγκέιλ καὶ τοῦ καθηγητοῦ Cl. Smith. Κυρίες μου, προσφέροντας τὶς ὑπηρεσίες σας στὴν μητέρα καὶ στοῦ μωροῦ της, ἐκτελεῖτε μιὰ μεγάλη ἀποστολή. Ἡ Φλόρενς Νάϊτινγκέιλ θὰ προτιμοῦσε τὴ λέξη «κάλεσμα» καὶ ἡ ἀπάντησίς της στὴν ἐρώτηση: «Τί θὰ πῆ αἰσθάνομαι ἕνα κάλεσμα;» ἦταν: «Μὰ δὲν εἶναι τὸ νὰ κάνης τὴ δουλειά σου, νὰ ἱκανοποιήσης τὴ δικὴ σου ἀντίληψη γιὰ τὸ ποῖο εἶναι τὸ σωστό, τὸ καλύτερο;»

Ἐναμφιβόλως αὐτὸ ἦταν τὸ πνεῦμα ἐν τὸ ὅποῖον ἀναπαοκρίθηκε αὐτὴ στοῦ δικό της «κάλεσμα», καὶ κάνοντας ἔτσι πραγματοποιήσε τὴν προφητεία τοῦ φίλου καὶ συμβούλου της Sir John McNeil, ὁ ὅποιος τῆς ἔγραφε: «Συνεχίστε. Γιὰ σὰς τὸ γεγονός τῆς θνητότητος πρέπει νὰ εἶ-

ναι ὅπως τὸ πέσιμο τῶν φύλλων τὸ φθινόπωρο».

Σύμβουλοι

Ὅπως θὰ περίμενε κανεῖς, τὸ κεφάλαιον πὺ ἔχει τίτλο «Φλυαρίες, Ἐλπίδες καὶ Συμβουλές» εἶναι ἀποκαλυπτικόν. Ἀρχίζει μὲ ἕνα θέμα πὺ ἔχει στὴν καρδιά του ὁ ἄρρωστος, ὁ ὁποῖος κατακλύζεται ἀπὸ συμβουλές ἀπὸ παντοῦ: «Ἄχ, αὐτοὶ οἱ σύμβουλοί μου! Εἶναι ὀλόκληρη Λεγεὼν...» Αὐτὸ ἰσχεῖ ἰδιαίτερος γιὰ τὴν μητέρα πὺ μόλις ἀπέκτησε μωρὸ, καὶ κυρίως τὴν μητέρα ὅταν κοιτάξῃ τὸ θηλασμὸ τοῦ πρώτου της παιδιοῦ. Ἡ «Λεγεὼν» μπορεῖ νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ φίλους, συγγενεῖς ἢ γείτονες—ἢ, ἄς μὴ τὸ ξεχνοῦμε—ἀπὸ ἐπαγγελματίες συμβούλους. Ποικίλες συστάσεις, καὶ καμμιά φορὰ ὄχι μόνον ποικίλες ἀλλὰ καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενες, δίδονται καὶ ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς ἴδιες τὶς ἀδελφές καὶ τοὺς γιατροὺς, πὺ θὰ ἔπρεπε νὰ καταβάλλουν κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἐφαρμόζον μιὰ τακτικὴ μὲ τὴν ὁποία νὰ συμφωνοῦν ὅλοι.

Ἐξ ἴσου σημαντικὴ εἶναι ἡ ὑπενθύμισις ὅτι τὸ ὑγιὲς ἄτομον, τὸ ὁποῖον φυσικὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἡ ἴδια ἡ μαῖα, τόσο συχνὰ δὲν κατορθώνει «νὰ τοποθετήσῃ τὸν ἑαυτὸ του στὴ θέση τοῦ ἄρρωστου». Βεβαίως εἶναι λάθος νὰ θεωροῦμε τὴν γυναῖκα, πὺ μόλις ἔγινε μητέρα, σὰν «ἄρρωστο», ὅπωςδὴποτε ὅμως ἡ μαῖα πὺ κατορθώνει νὰ παρακινήσῃ τὴν μητέρα νὰ θηλάσῃ καὶ νὰ ὑπερνηκίση τὶς δυσκολίες τοῦ θηλασμοῦ εἶναι ἐκεῖνη ἡ ὁποία ἐξ ἐνστίκτου—καὶ οἱ λέξεις εἶναι τόσο ὑπέροχα ἀνθρώπινες—κατορθώνει νὰ φαντασθῇ τὸν ἑαυτὸ της στὴ θέση τῆς μητέρας πὺ εἶναι ἀπορροφημένη στοῦ νὰ θαυμάξῃ τὸ νεογέννητο παιδί της.

Αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ μαῖα εἶναι ἐκεῖνη πὺ, ἐὰν ἡ μητέρα καὶ τὸ μωρὸ βρίσκονται χωρισμένοι, ἀδιάφορο γιὰ ποῖο λόγο, καταφέρνει καὶ βρίσκει καιρὸ μέσα στὴ δουλειά της γιὰ νὰ κρατᾷ τὴν μητέρα διαρκῶς ἐνήμερη γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ παιδιοῦ της. Κατὰ τὴν ἐκφραση τῆς Φλόρενς Νάϊτινγκέιλ, ἡ μητέρα ἔχει δικαίωμα νὰ

μαθαίνει «τίς ἀνησυχίες τῶν γιατρῶν—ἀλλά ἀσφαλῶς και ὅποια εὐχάριστη εἰδηση ὑπάρχει». Πρὸ παντὸς ποτὲ μὴν ἀφήνετε τὴν μητέρα νὰ περιμένῃ με ἀγωνία.

Μποροῦσε κανεὶς νὰ ζητήσῃ μιὰ πιὸ παραστατικὴ ἔκφραση;

Ἐπάρχει βαθεῖα ἀλήθεια ἐπίσης στὴν παράκληση νὰ μὴν δεχθῇ κανεὶς, και πολὺ λιγώτερο νὰ μεταδώσῃ πολὺ βιαστικά, κανένα αἶσθημα ἀπελπισίας σχετικῶς με τὴν πρόοδο τοῦ μωροῦ, διότι—και ἰδοῦ πάλι ἐπὶ λέξεις τὰ λόγια τοῦ κειμένου: «τὰ παιδιὰ κάνουν συχνὰ τόσο θαυμαστὰ ἄλλαματα πρὸς τὴ ζωὴ, ἐὰν πράγματι γίνῃ ὅ,τι εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ γι' αὐτὰ "μέχρι τέλους"... ἐνόσω ὑπάρχει ζωὴ, ὑπάρχει ἐλπίς, εἶναι ἀλήθεια, και ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐλπίς ὑπάρχει και ζωὴ, εἶναι ἐπίσης ἀλήθεια—πρὸ πάντων ὅσον ἀφορᾷ τὰ παιδιὰ». Σκεφθῆτε ἀκόμα ὅτι αὐτὰ ἐγράφησαν πολλὰ χρόνια προτοῦ γίνῃ καμμιά σκέψις περὶ ἀντιβιοτικῶν.

Ἐμίλησα γιὰ τὸν χωρισμὸ τῆς μητέρας ἀπὸ τὸ νεογέννητο μωρὸ της. Μερικὲς φορὲς ὁ χωρισμὸς εἶναι ἀναγκαῖος, μερικὲς φορὲς ὄχι. Ἐνα ἐπιχείρημα ἐναντίον ἐνὸς χωρισμοῦ πὸ εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφευχθῇ, βρίσκομε στὰ λόγια τῆς Φλόρενς Νάϊτινγκέιλ: «Δὲν ὑπάρχει καλύτερη παρὰ τοῦ ἐνὸς γιὰ τὸν ἄλλον ἀπὸ τὰ μωρὰ και τοὺς ἄρρώστους». Βάλετε στὴ θέση τῆς λέξεως «ἄρρωστοι» τὴ λέξῃ «λεχθαίδες» και θὰ ἔχετε στὴν πιὸ πραγματικὴ της μορφῇ τὴν πιὸ πειστικὴ δικαιολογία γιὰ κείνο πὸ ὀνομάζομε σήμερα με τὴν φρικτὰ κακόφωνη και πεζὴ ἔκφραση «ἐγκατάστασις τοῦ μωροῦ στὸ θάλαμο τῆς μητέρας» (rooming-in).

Ἡ κακοφονία μᾶς φέρνει στὸ νοῦ τὴν ἔννοια τοῦ θορύβου, και ἡ Μίς Νάϊτινγκέιλ ἔχει ἀρκετὰ πράγματα νὰ πῆ γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Ἀφιερώνει μάλιστα ὀλόκληρο κεφάλαιο. Πρὸ παντὸς ὁ θόρυβος ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ ἄρρώστου κατακρίνεται. Σήμερα, ὅσον ἀφορᾷ τὸ θόρυβο πὸ προέρχεται τὴ νύκτα ἀπὸ τὰ μωρὰ, οἱ διευθύνουσες εἶναι πιθανῶς τὰ πλέον εὐπαθῆ θύματα, ἀλλὰ καθὼς γνωρίζετε καλύτερα ἀπὸ μένα, οἱ διευθύνουσες εἶναι

εἰδικῶς καλὰ ὀπλισμένες γιὰ νὰ προστατεύσουν τοὺς ἑαυτοὺς των. Ἀμφιβάλλω ἐὰν σήμερα ὑπάρχῃ καμμία ἀπὸ αὐτὲς πὸ νὰ συμφωνῇ με τὴν Μίς Νάϊτινγκέιλ στὸ ὅτι «πολλὰ ἄρρωστα παιδάκια ἐπέθαναν ἀπὸ τὸν θόρυβο».

Ὅπωςδὴποτε, δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς ὅτι εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τὸν θόρυβο τὰ νεογέννητα πὸ ὑποφέρουν ἀπὸ σπασμούς. Ἐκεῖνο δὲ με τὸ ὅποῖον δὲν τολμοῦμε νὰ διαφωνήσομε εἶναι ἡ παράκληση νὰ ἀποφύγομε τὴν «ὑπερβολικὴ ταχύτητα και τὴ φασαρία». Και ἀσφαλῶς ἡ καταφανὴς βία κατὰ τὴν περιποίηση τοῦ μωροῦ μέσα στὴν αἴθουσα τοκετῶν εἶναι μιὰ ὄχι σπάνια, συχνὰ δὲ περιττὴ αἰτία ἀπογοητεύσεως γιὰ τὴν μητέρα. Ὅχι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητα ἡ μητέρα ἐξηγεῖ αὐτὴ τὴν συμπεριφορὰ σὰν ἀδυναμία τοῦ προσωπικοῦ νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴν ἐξαιρετικὴ σπουδαιότητα τοῦ παιδιοῦ της. Εἶναι πολὺ σοφὸ τὸ ἀρχαῖο ρητὸ πὸ λέει: «Σπεῦδε βραδέως».

Θὰ παρατηρήσατε ὅτι δὲν ἐπέμεινα πολὺ στὴ λέξῃ «κίνησις και φασαρία». Ὁ λόγος ἦταν—διακριτικότης ὅσον και εὐγένεια, διότι ἡ Μίς Ν. ἐνόωντας τὴν ἰδέα τῆς «φασαρίας» με τὸ «γυναικεῖον ἔνδυμα» προχωρεῖ περισσότερο και ἐκφέρει κρίσεις γιὰ τὴν ἀκαταλληλότητα τοῦ τελευταίου αὐτοῦ. Ἀρκεῖ μόνον νὰ πῶ ὅτι εἶμαι βέβαιος πὸς ἡ Μίς Ν. θὰ εἶχε πολλές ἀντιρρήσεις γιὰ τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς πὸ φοροῦν σήμερα οἱ ἀδελφὲς ἐν ὑπηρεσίᾳ και ἀκόμη περισσότερο σχετικῶς με τὸν τρόπο πὸ φοροῦνται. Ποιὸ σκοπὸ ὑποτίθεται πὸς ἐξυπηρετεῖ ἀκριβῶς τὸ μικροσκοπικὸ μόνον σκαρφαλωμένο ὄπως ὅπως ἐπάνω στὸ κεφάλι τῆς σημερινῆς νεαρῆς μαθήτριας;

Παρατηρήσεις

Γιὰ νὰ γυρίσομε ὅμως στὸ πιὸ σοβαρὸ ζήτημα τῆς κλινικῆς παρακολουθήσεως, δὲν μπορῶ παρά νὰ ἀναφέρω πάλι τὰ λόγια τοῦ κειμένου. Γράφοντας γιὰ τὴν πεπειραμένη ἀδελφῇ ἡ Μίς Ν. λέγει: «Ποτὲ δὲν θὰ σημειωθῇ ἀπώλεια βάρους σὲ ἀσθενῆ ἐν ἀγνοίᾳ της. Οὔτε και θὰ ἐκλάβῃ πο-

τὲ κανένα φούσκωμα ἢ πρήξιμο γιὰ πάχος». Καὶ πάλι: «Ἡ ἀδελφὴ θὰ ἔχει παρατηρήσει τὴν ποιότητα τῶν ἐκκρίσεων... ἀκόμα καὶ τὴν ἐμφάνισή τους καὶ τὴν παραμικρὴ διαφορά τοῦ χρόματος». Καὶ ἄλλο: «Θὰ ἔχει ἐπίσης παρατηρήσει τὴν ὄψη τοῦ δέρματος, ἂν ὑπάρχη ξηρότης ἢ ἐφίδρωσις, τὰ αποτελέσματα τῆς διαίτης, τῶν φαρμάκων, τῶν διεγερτικῶν». Καὶ μιὰ τελευταία ἐκφρασίς της: «Ἡ κατάστασις τῆς ἀναπνοῆς καὶ ἡ θέσις ποῦ βοηθεῖ τὸν πάσχοντα νὰ ἀναπνέη εὐκολώτερα εἶναι ἀκόμη κάτι ποῦ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ προσέξῃ ἡ ἀδελφὴ».

Θὰ ἤθελα νὰ σταθῆτε καὶ νὰ συλλογισθῆτε γιὰ μιὰ στιγμή αὐτὰ τὰ ἀποσπάσματα. Φέρετε στὸ νοῦ σας τίς κρίσιμες στιγμὲς ποῦ ζήσατε κοντὰ σὲ νεογέννητα. Δὲν σᾶς ξαναφέρνουν στὸ νοῦ τὰ κομμάτια αὐτὰ μικρὰ πρόωρα βρέφη ποῦ ἡ τύχη τους βρισκόταν στὴ ζυγαριὰ γιὰ πολὺν καιρὸ; τὸ μωρὸ ποῦ νοσηλεύσατε κάποτε μὲ τὴν ἀτρησία τοῦ χοληδόχου πόρου; τὸ μωρὸ μὲ τὴν ὄξεια πνευμονοφρίτιδα ποῦ σᾶς ἔδωσε τόση ἀγωνία; καὶ ἡ ἀπελπιστικὴ κατάστασις νεογεννητῶν ποῦ περιποιόσαστε γιὰ σοβαρὴ συγγενῆ καρδιο-

πάθεια ἢ γιὰ ὄξεια ἐντερικὴ ἀπόφραξη;

Αὐτὰ τὰ ἀποσπάσματα εἶναι ὀλίγα καὶ εἶναι παρμένα στὴν τύχη. Ἐκπροσωποῦν κλινικὴ διδασκαλία στὴν καλύτερη μορφὴ της. Ὡς γραπτὲς εἰκόνες ποῦ παρουσιάζουν ὄχι ἐνδιαφέρουσες περιπτώσεις ἀλλὰ ἀνθρώπινα ὄντα μὲ αἰσθήματα καὶ ἀξιοπρέπεια—ὡς γραπτὲς εἰκόνες, λοιπὸν, ἔχουν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνωτέρου ὕφους καὶ φέρνουν ἓνα συγκινητικὸ μήνυμα. Πόσο θὰ ἤθελα εἶτε μὲ τὴν προφορικὴ διδασκαλία μου εἶτε γραπτῶς νὰ μποροῦσα νὰ διδάξω τὴν μαθητευομένη μαῖα καὶ τὸν σπουδαστὴ τῆς ἱατρικῆς τίς ἴδιες αὐτὲς ἀλήθειες, ἔστω καὶ μὲ ὀλίγη μόνον ἀπὸ τὴν ἱκανότητα ἐκείνη! Αὐτὲς εἶναι ἀλήθειες ποῦ ἰσχύουν ἰδιαιτέρως γιὰ τὴν περιποίηση τοῦ νεογεννητοῦ, ἀλήθειες ποῦ πρέπει νὰ διδαχθοῦν σήμερα καὶ πρέπει νὰ διδάσκονται ὅσον θὰ ἔχωμε μαῖες καὶ ἱατροὺς νὰ ἐκπαιδευοῦμε.

Καὶ τέλος ὑπάρχει τὸ κεφάλαιο «Τί εἶναι ἀδελφὴ»; Θὰ σκεφθῆτε ἴσως ὅτι ἔχω περὶ κιόλας τόσο πολλὰ ὥστε ξευρέτε ὅλα ὅσα ἐσκέφθηκε καὶ αὐτὴ ἡ Μίς Ν. πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Μὲ τὴν ἀδεία σας, ὄχι ἀκριβῶς. Συλλογισθῆτε το αὐτό!

(Ἀπὸ τὰ Χρονικὰ Μαϊῶν τῆς Ἀγγλίας—Μετ. Ρ. Παπαγιάννη)

ΟΡΜΟΝΙΚΗ ΟΥΣΙΑ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΤΟΝ ΙΚΤΕΡΟΝ

Δύο ἔρευνηταί τῆς Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πανεπιστημίου Γεσιβὰ τῆς Νέας Ὑόρκης πιστεύουν ὅτι ἀνεκάλυψαν τὴν αἰτίαν ποῦ προκαλεῖ ἓνα τύπον ἴκτερου ἐκ τοῦ ὁποίου πάσχουν ὀρισμένα νεογέννητα βρέφη. Οἱ δύο ἱατροὶ Ἴργουίν Ἄριας καὶ Λῶρενς Γκέκρτνερ διεπίστωσαν ὅτι εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς τοῦ ἴκτερου τὰ νεογέννητα ἐθῆλαζον. Εὐθὺς ὡς ἐδίδετο εἰς τὰ βρέφη ξένη τροφή, ὁ ἴκτερος ἐξέφανίζετο.

Οἱ ἱατροὶ συμπεραίνουν ὅτι ὁ ἴκτερος αὐτὸς προκαλεῖται ἀπὸ ὁρμονικὴν οὐσίαν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς τὸ μητρικὸν γάλα. Ἐξ ἄλλου, εἶναι ἡ πρώτη φορά κατὰ τὴν ὁποίαν διαπιστοῦται ἡ ὑπαρξίς τοιαύτης οὐσίας εἰς τὸ γάλα τῆς μητέρας. Οἱ δύο ἐπιστήμονες ἀνεκοίνωσαν τὴν ἀνεκάλυψίν των εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς «Ἀμερικανικῆς Ἐταιρείας Κλινικῶν Ἐρευνῶν».

Εἰς τὴν ἐκθεσίαν των ἀναφέρουν ὅτι αἱ παρατηρήσεις των βασίζονται ἐπὶ ἕξ νεογνῶν τὰ ὁποῖα ἐθῆλαζον. Οἱ ἱατροὶ παρετήρησαν ὅτι ἕξ μητέρες εἶχον ἀποκτήσει προηγουμένως συνολικῶς ἑννέα ἄλλα παιδιά, ἐκ τῶν ὁποίων πέντε ἐθῆλα-

ζον καὶ τέσσαρα εἶχον λάβει ξένην τροφήν. Πάντα τὰ θηλάσαντα βρέφη παρουσίασαν ἴκτερον σοβαρᾶς μορφῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν συνέβη μὲ τὰ λοιπὰ τέσσαρα.

Ἡ ὁρμονικὴ οὐσία ἡ ὁποία προκαλεῖ τὸν ἴκτερον εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα στεροειδῆς ὁρμόνης τῆς αὐτῆς κατηγορίας μὲ τὴν προγεστερόνην (ὁρμόνην τῶν ὠθηκῶν), ἡ ὁποία ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ μειώη τὸν μεταβολισμὸν τοῦ νεογνοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν ἐξάφαισιν τῆς χροϊκῆς οὐσίας, τῆς ὁποίας ἡ παρουσία εἰς τὸ αἷμα εἶναι συνήθως ὑψηλὴ τὴν στιγμήν τοῦ τοκετοῦ. Ἡ οὐσία αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων, ἡ ὁποία εἰς μικρὰν ποσότητα εἶναι φυσιολογικὴ. Ὄταν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποβολὴ τῆς οὐσίας αὐτῆς, εἶναι δυνατόν νὰ προκαλέσῃ αὕτη σοβαρὰς ἐπιπλοκάς. Οὕτω, εἶναι δυνατόν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ κέντρον τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ νὰ προκαλέσῃ ἀλλοίωσιν τῶν νευρικῶν κυττάρων, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἔχωμεν περιπτώσεις ἀνωμάτων καὶ καθυστερημένων παιδιῶν.